

An aerial photograph taken at sunset, showing a vast landscape. In the foreground, a winding, light-colored path or canal cuts through lush green fields. To the right, there are some residential buildings with red roofs. In the background, a city with various industrial and commercial buildings is visible, situated near a body of water. The sky is filled with soft, golden light from the setting sun, creating a warm and serene atmosphere.

Ontwerpend onderzoek

Bijlage 2 bij Ruimtelijke Inpassingsvisie gemaal en boezem

Hardinxveld-Giessendam

Introductie

Dit document is een bijlage bij de Ruimtelijke inpassingsvisie voor het gemaal en boezem Hardinxveld-Giessendam. In dit document wordt een impressie van het het ontwerpend onderzoek gegeven.

Inhoud

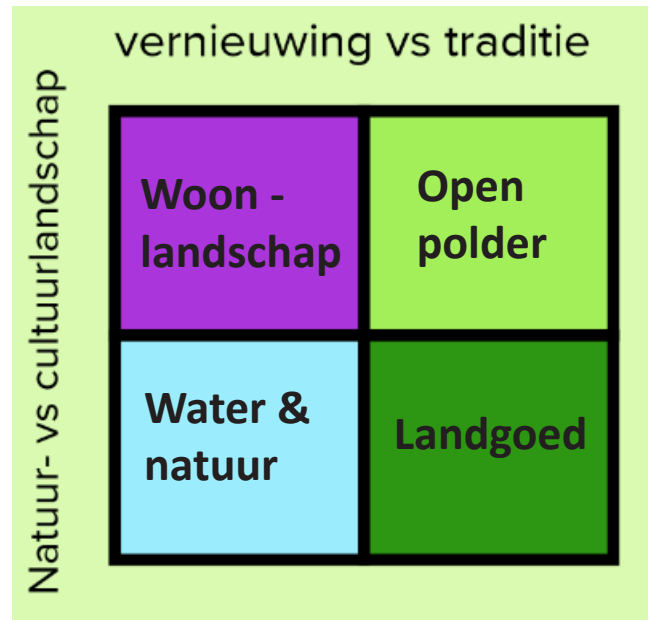
Introductie	3
Onderzoek landschappelijke koersen	5
Open polder	6
Water Natuur landschap	8
Landgoed landschap	10
Waterrijk wonen	12
Reflecties locatie gemaal	14
Eerste optimalisatie schematisch schetsen gemaal - kort	17

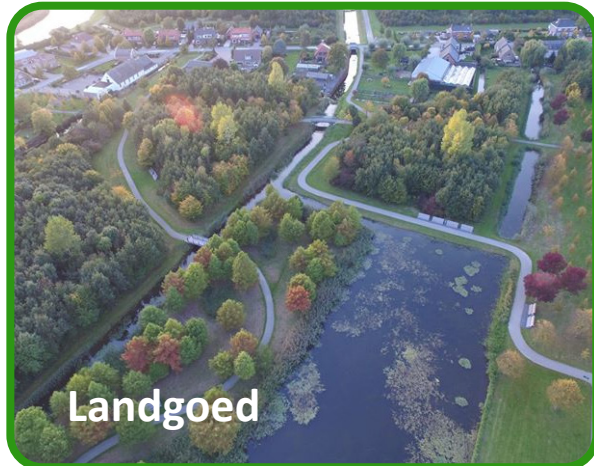
- Boezem biedt kwaliteiten aan een nieuwe stedelijke structuur
- Veel ruimte voor diverse waterrijke/groene woonmilieus
- Recreatie; uitloopgebied, park, waterplein

- Terugbrengen griendkavels/ nieuwe waterkavels, bospercelen; natuurvriendelijke oevers
- Kanaal ondergeschikt in nieuwe verdichte landschapsstructuur
- Recreatie; extensief, (beperkte) toegankelijke natuur

- Polderidentiteit behouden; grasland, openheid
- Kanaal volgt kavels, ondergeschikt aan huidige landschapsstructuur
- Natuurvriendelijk oevers
- Recreatie; extensief, beperkt toegankelijk

- Extensief parkbos; uitbreiden grienden, laanbeplanting (ref Amelisweerd)
- Ruimte voor toekomstige Kleinschalige woonmilieus
- Recreatie; extensief, (gedeeltelijk) toegankelijke landgoed

Onderzoek landschappelijke koersen

Waarom een ontwerpend onderzoek?

Op basis van de in het hoofddocument beschreven aanleiding, gebiedskenmerken, kansen en opgaven, autonome ontwikkelingen en wensen en ambities uit de omgeving is een ontwerpend onderzoek gestart. Aan de hand van vier zogenaamde landschappelijke koersen zijn mogelijkheden verkend voor wat het nieuwe boezemkanaal en boezemgemaal kunnen betekenen voor het gebied en de leefomgeving. Deze landschapskoersen zijn een hulpmiddel om te bekijken op welke manier de boezem en het gemaal vormgegeven kunnen worden. Ze kunnen daarbij ook een eerste stap zijn om eventuele toekomstige ontwikkelingen niet in de weg te staan. Het waterschap is hierbij nadrukkelijk geen gebiedsontwikkelaar - daarom zal dit traject ook met de gemeente doorlopen worden en kunnen uitkomsten inspiratie en input zijn voor de nog op te stellen omgevingsvisie van de gemeente.

Het ontwerpend onderzoek bestaat uit verkennende schetsen (kaarten, doorsneden) en referentiebeelden, en is opgenomen in bijlage B. De drie tracés (zoekgebieden) en de drie mogelijke locaties voor het gemaal dienen als uitgangspunt. De schetsen en beelden zijn een hulpmiddel om grip te krijgen op mogelijke ontwikkelingen in het gebied, en zijn geen doel op zich. Er is in de visualisaties geen rekening gehouden met technische uitgangspunten en andere randvoorwaarden. Het

ontwerpend onderzoek dient dan ook enkel ter inspiratie en vingeroefening en nadrukkelijk niet als reële ontwerpopties.

Voor de locatie van het gemaal is in bredere zin gekeken naar de effecten en impact op ruimtelijke kwaliteit van de verschillende locaties.

De vier landschappelijke koersen

De vier landschapskoersen die we hebben bekeken zijn: open polder, water en natuurlandschap, landgoed landschap en waterrijk woonlandschap.

Open polder: hierbij is het uitgangspunt dat de huidige polderidentiteit wordt behouden; grasland en openheid. Het nieuwe boezemkanaal volgt zoveel mogelijk de huidige kavelstructuur en is ondergeschikt aan de huidige landschapsstructuur. Hierbij passen natuurvriendelijke oevers en beperkte (extensieve) toegankelijkheid.

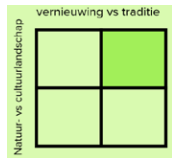
Water en natuurlandschap: hierbij is het uitgangspunt het terugbrengen van griendkavels, waarmee ook vroeger het gebied was ingericht, maar ook bijvoorbeeld nieuwe waterkavels en bospercelen. De nieuwe boezem is hier ondergeschikt in een nieuwe verdichte, groene landschapsstructuur. Hierbij passen natuurvriendelijk oevers, plasdras natuur, rietlanden, grienden en (beperkte) extensief en eventuele toegankelijke natuur.

Landgoed landschap: hierbij is het uitgangspunt een extensief parkbos door grienden, laanbeplanting en nieuwe bosblokken. Ook zou eventueel in de toekomst kleinschalige woonmilieus mogelijk zijn en eventueel beperkte of gedeeltelijke toegankelijkheid van het gebied.

Waterrijk woonlandschap: een nieuwe boezem kan op termijn ook kwaliteiten bieden aan een nieuwe woonstructuur. Bijvoorbeeld als afronding van Hardinxveld. Je kunt daarbij denken aan ruimte voor diverse waterrijke/groene woonmilieus waarbij de boezem en het gebied gedeeltelijk toegankelijk worden als uitloopgebied. Ook een parkachtige zone tussen nieuw woongebied en boezem is dan denkbaar of het toevoegen van (dag)recreatie zoals dat ook in het noordelijk gebied langs de Giessen het geval is.

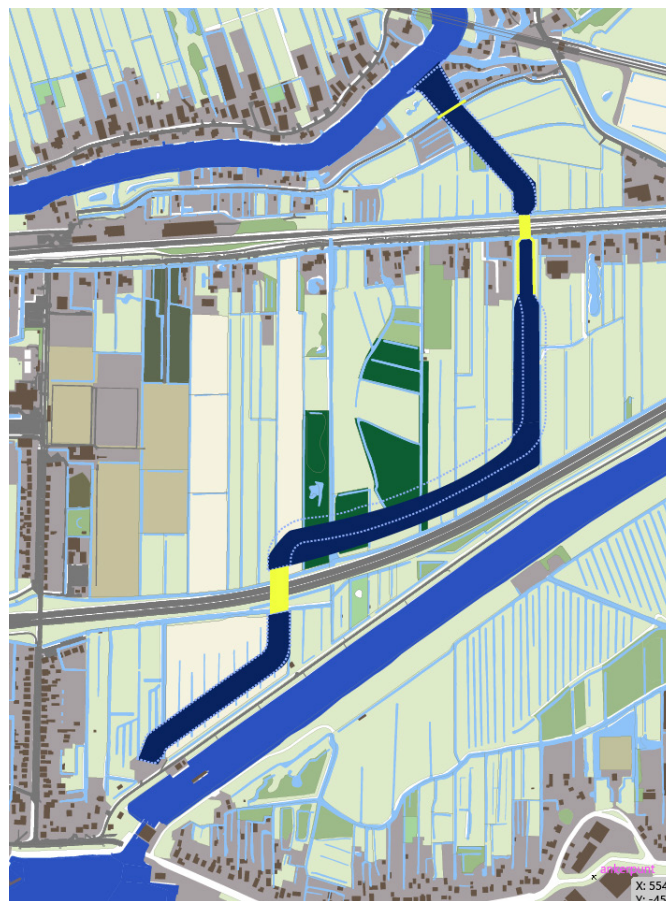
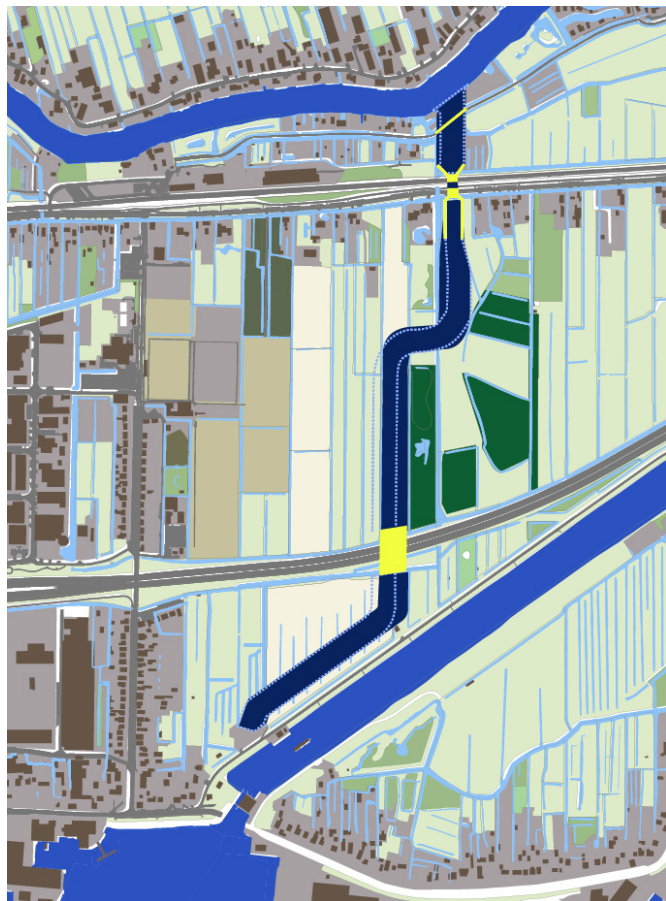
Dit document

Op de volgende pagina's is per landschappelijke koers het ontwerpend onderzoek de verschillende ideeën visueel weergegeven door middel van kaarten, schetsen, doorsneden en referentiebeelden. Zoals gezegd zijn de visualisaties onderdeel van het ontwerpend onderzoek en zijn geen technisch onderbouwde tekeningen. De visualisaties zijn ook een tijdsopname; zo zijn bijvoorbeeld de bouwstenen uit het hoofddocument (hoofdstuk 5) ontstaan na doorontwikkeling van hier getoonde ideeën. Ook in het vervolgproces zal worden voortgebouwd op deze ruimtelijke verkenningen.

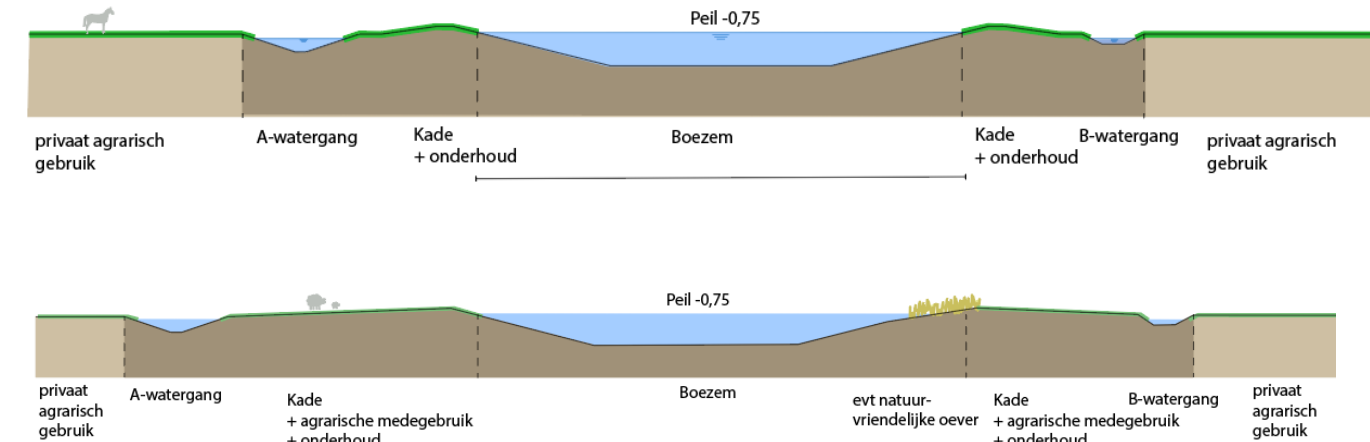

Open polder

- Polderidentiteit behouden; grasland, openheid
- Kanaal volgt kavels, ondergeschikt aan huidige landschapsstructuur
- Natuurvriendelijk oevers
- Recreatie; extensief, beperkt toegankelijk

Mogelijkheden in doorsnede boezemkanaal

Ideeën kunstwerken:

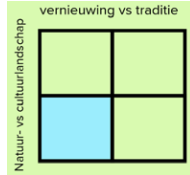
- sober & doelmatig
- ondergeschikt aan bestaande lijnen
- technische, strakke invulling

Ideeën gemaal:

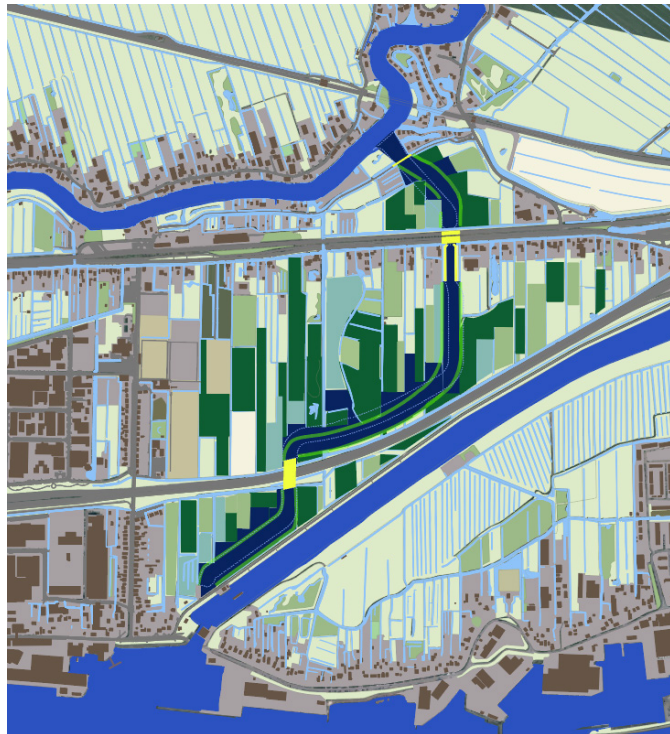
- gemaal vormt een 21e eeuwse toevoeging aan het waterstaatskundige ensemble

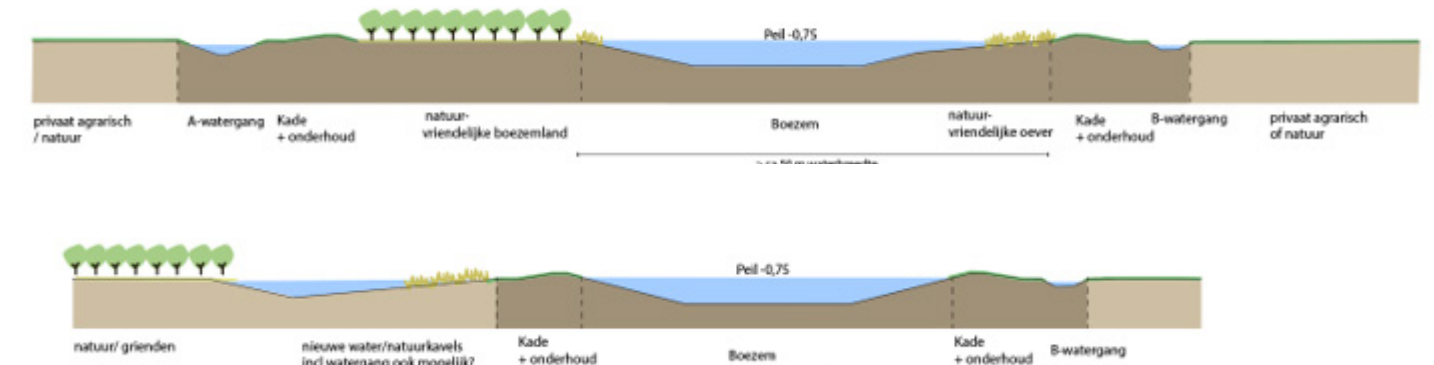
Water Natuur landschap

- Terugbrengen griendkavels/ nieuwe waterkavels, bospercelen
- Kanaal ondergeschikt in nieuwe verdichte landschapsstructuur
- Natuurvriendelijk oevers, ook binnendijk natuurvriendelijk waterpartijen, plasdras natuur, rietlanden, grienden..
- Recreatie; extensief, (beperkte) toegankelijke natuur

Bij de ontwikkeling van het natuurlandschap wordt gezocht naar een goede balans tussen aanplanten en natuurlijke ontwikkeling.

Mogelijkheden in doorsnede boezemkanaal

Ideeën kunstwerken:

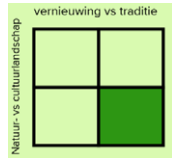
- integraal onderdeel van nieuw natuur & water landschap
- bijzondere uitstraling - focus op beleving van landschap
- materiaal en vormgeving 'natuurlijk' en 'zacht'

Ideeën gemaal:

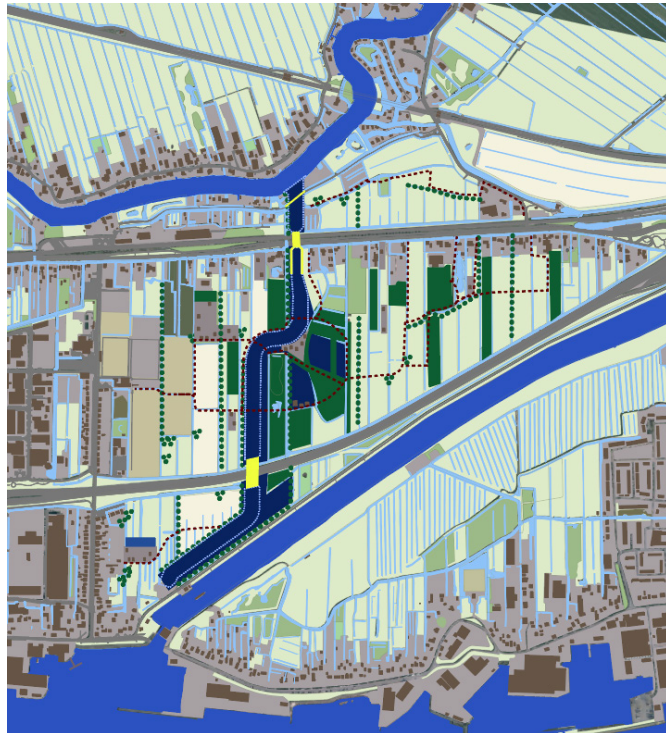
- beëindiging natuurlandschap
- 'natuurrijk' gebouw

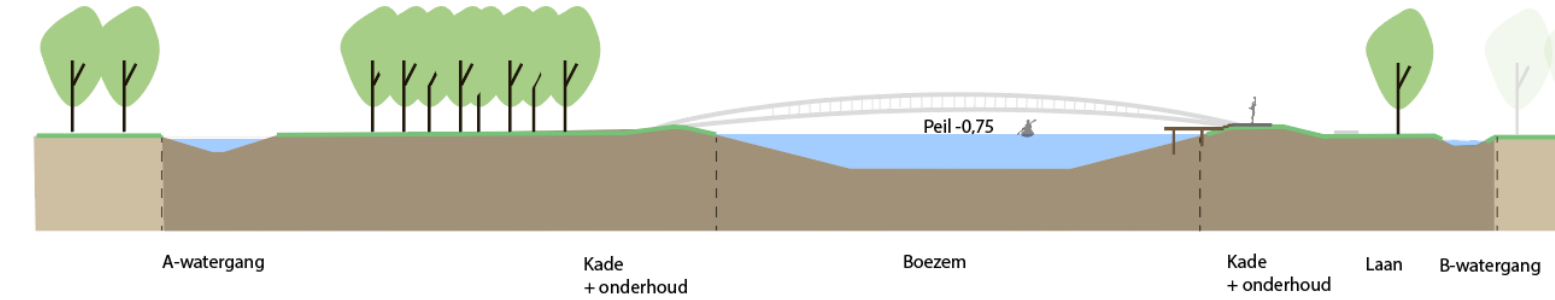

Landgoed landschap

- Extensief parkbos; uitbreiden grienden, laanbeplanting (ref Amelisweerd)
- Ruimte voor toekomstige Kleinschalige woonmilieus
- Recreatie; extensief, (gedeeltelijk) toegankelijke landgoed

Mogelijkheden in doorsnede boezemkanaal

Ideeën Kunstwerken:

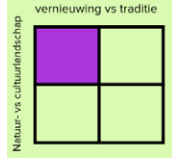
- integraal onderdeel parklandschap
- bijzondere uitstraling, nadruk op zichtlijnen, toegankelijkheid, beleving

Ideeën gemaal:

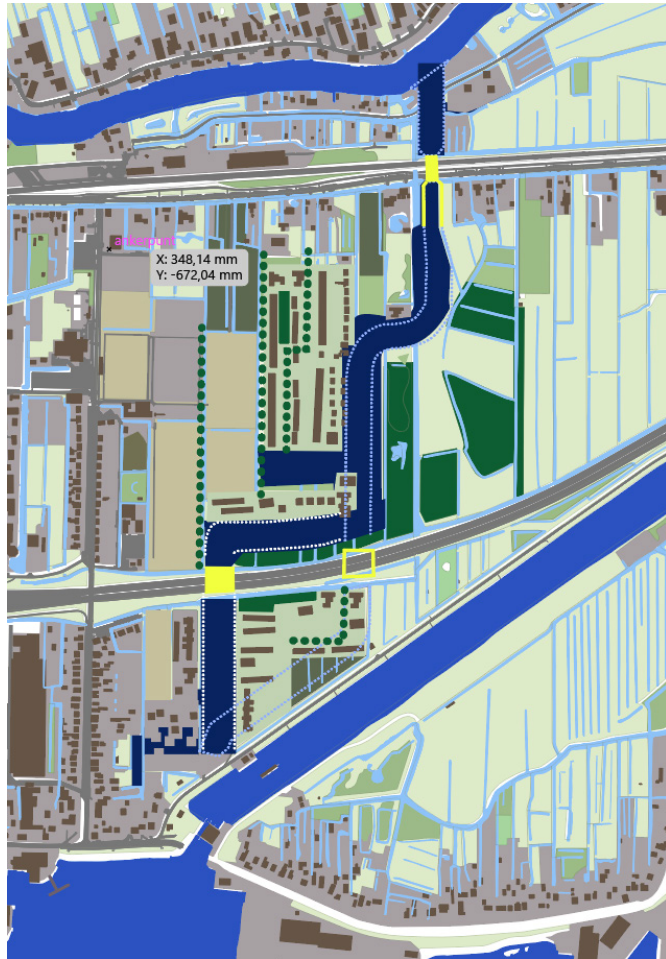
- losstaand landschappelijk object passend bij de nieuwe stijl 'landgoed' van de boezem
- paviljoen als toevoeging van het waterstaats ensemble
- versterken huidig ensemble

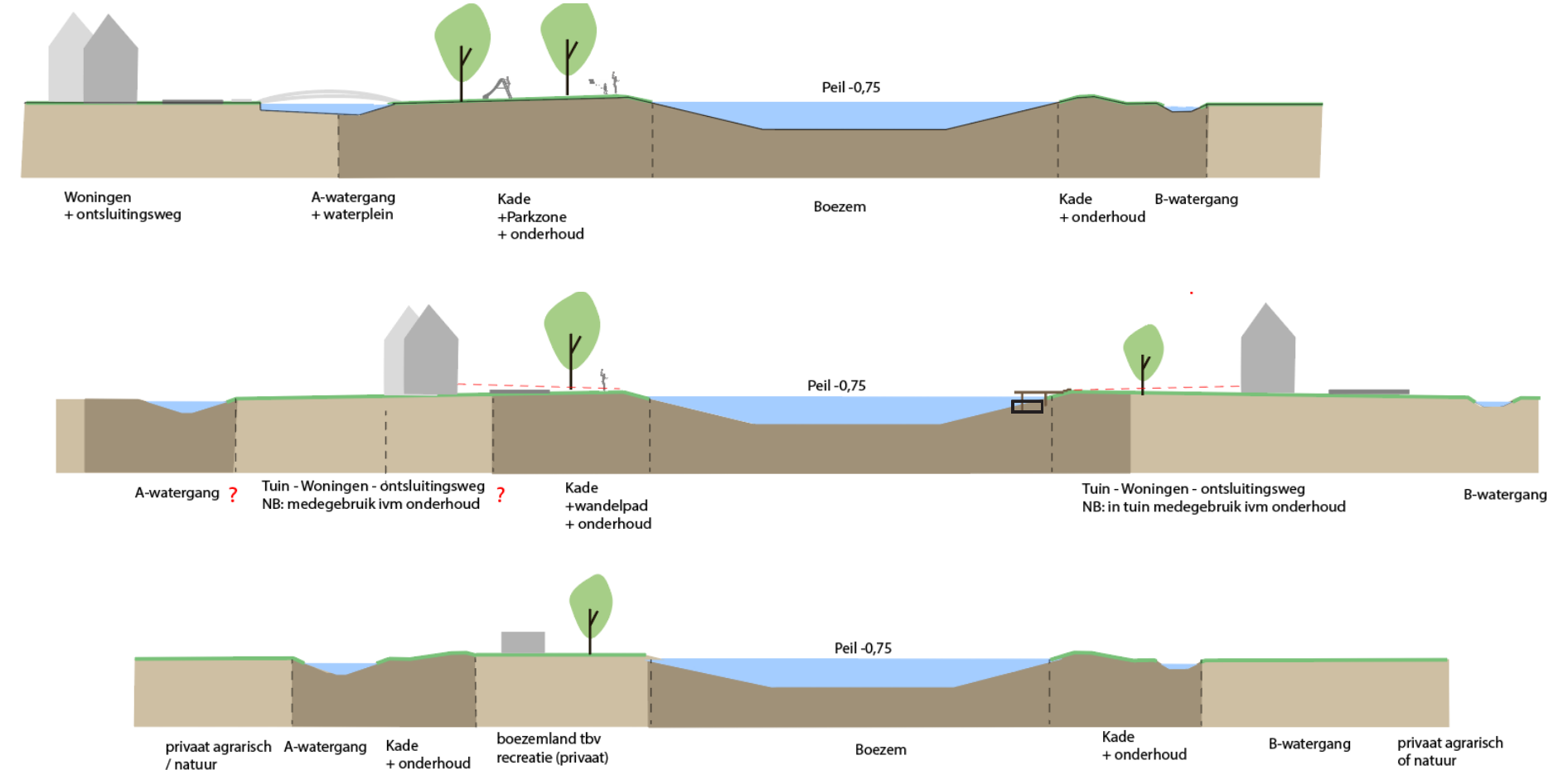

Waterrijk woonlandschap

- Boezem biedt kwaliteiten aan een nieuwe stedelijke structuur
- Veel ruimte voor diverse waterrijke/groene woonmilieus
- Recreatie; uitlooptgebied, park, waterplein

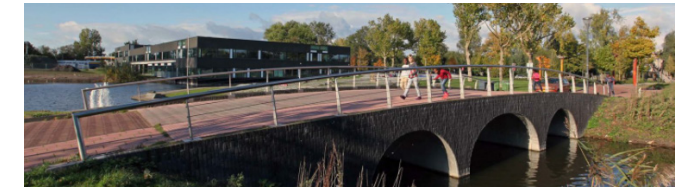

Mogelijkheden in doorsnede boezemkanaal

Ideeën Kunstwerken:

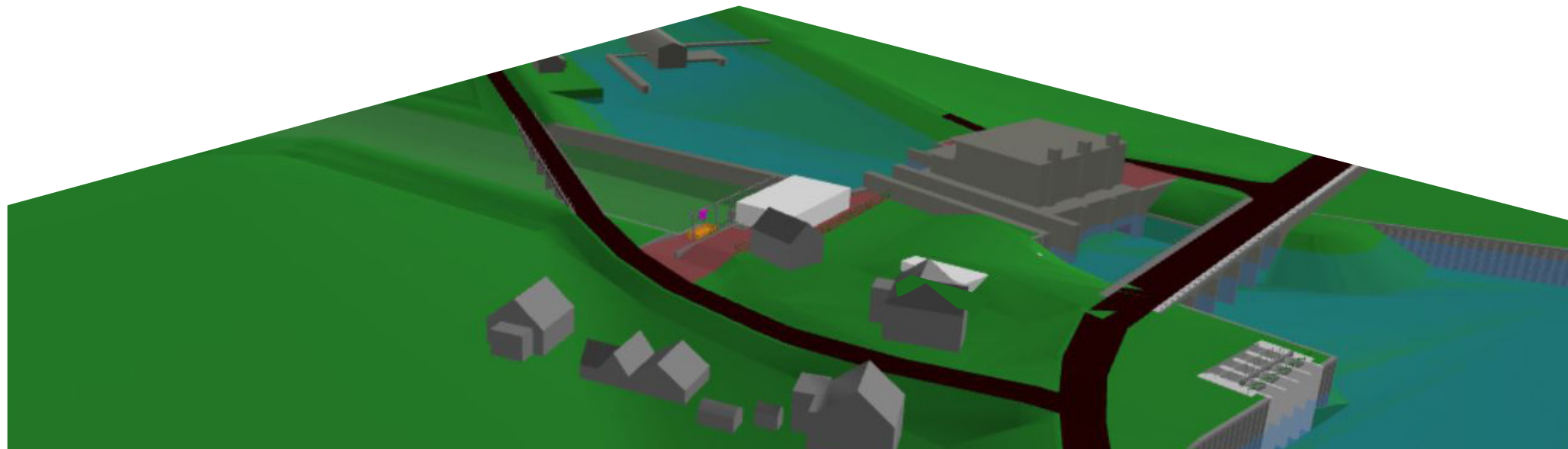
- onderdeel stadsrand
- functionele inpassing, nadruk op diverse functies, toegankelijkheid, beleving

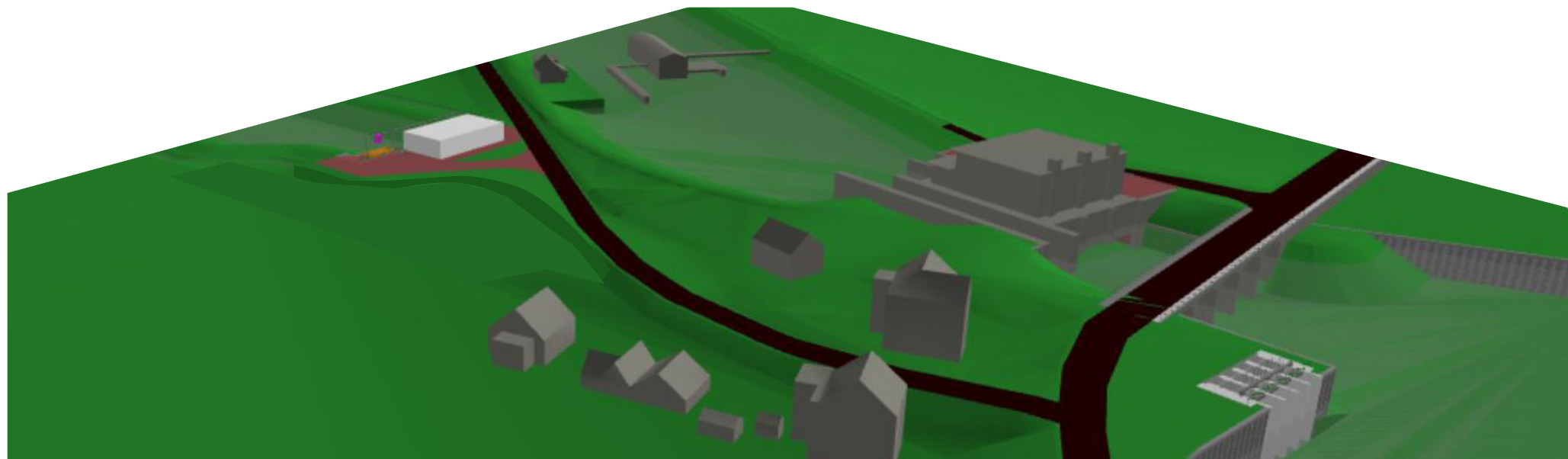
Ideeën gemaal:

- gemaal als entree van nieuw stedelijk gebied Hardinxveld
- toevoeging aan huidig ensemble
- fietsroute verbindt de gemalen en is de scheidslijn tussen Linge- en Alblasserwaard-boezem

Impressie van 1^e technische uitwerking gemaal alternatief kort

Impressie van 1^e technische uitwerking gemaal alternatief lang

Reflecties locatie gemaal

Vanuit landschap en ruimtelijke kwaliteit is op de locaties van het gemaal gereflecteerd:

Kort

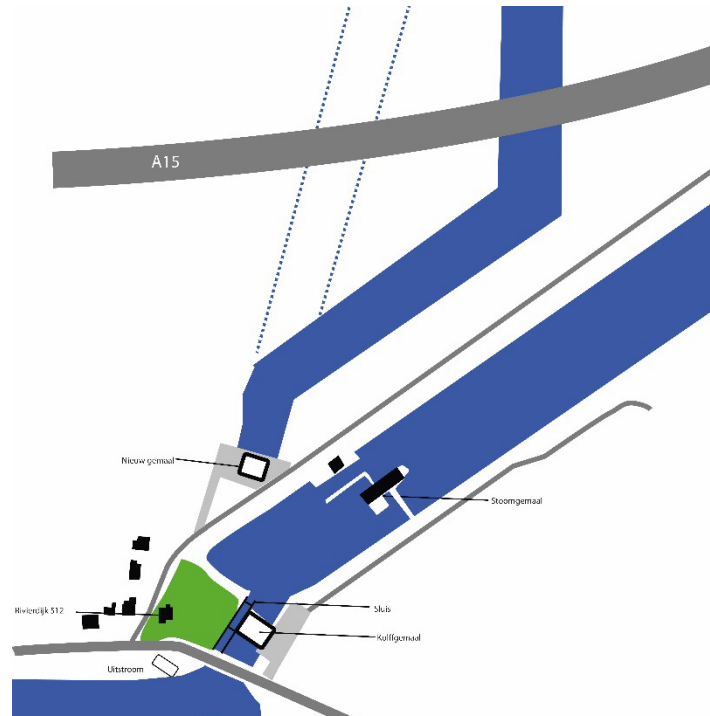
Het alternatief kort vraagt een nieuwe ruimtelijke benadering om landschappelijk het bestaande ensemble en het nieuwe gemaal opnieuw vorm te geven en nieuwe kwaliteit toe te voegen. Dit zou verder vorm moeten krijgen met aandacht voor de bestaande (waterstaat)architectuur en zorgvuldige verhouding en inpassing ten opzichte van de nieuwe en bestaande objecten.

Middel en lang

Een gemaal ten noorden van de Kanaaldijk (middel en lang) heeft als voordeel dat het cultuurhistorisch en landschappelijk waardevolle ensemble intact blijft. Het gaat dan om de Schutsluis, Kolffgemaal, de voormalige brugwachterswoning en het

voormalig stoomgemaal. Het historisch en huidig functioneren van het Lingesysteem is logisch verbonden aan deze locatie. De leesbaarheid van het nieuwe watersysteem is bij deze opties echter minder logisch vanwege de afstand tussen Merwede en het nieuwe gemaal en het boezemsysteem van de Overwaard. De leesbaarheid van het watersysteem is ook een belangrijke kernkwaliteit van de Alblasserwaard. De inpassing in de open polder en daarin de verhouding tot het Kanaal van Steenenhoek zijn daarbij een belangrijke ontwerpogave. Het nadeel van het alternatief midden is dat deze het kleinschalige lint langs de Rivierdijk aantast.

NB: Om tot een locatiekeuze voor het gemaal te komen worden ook effecten op andere criteria beschouwd, zoals milieu en omgeving, technische uitvoerbaarheid, robuustheid functioneren gemaal, draagvlak en kosten en duurzaamheid.

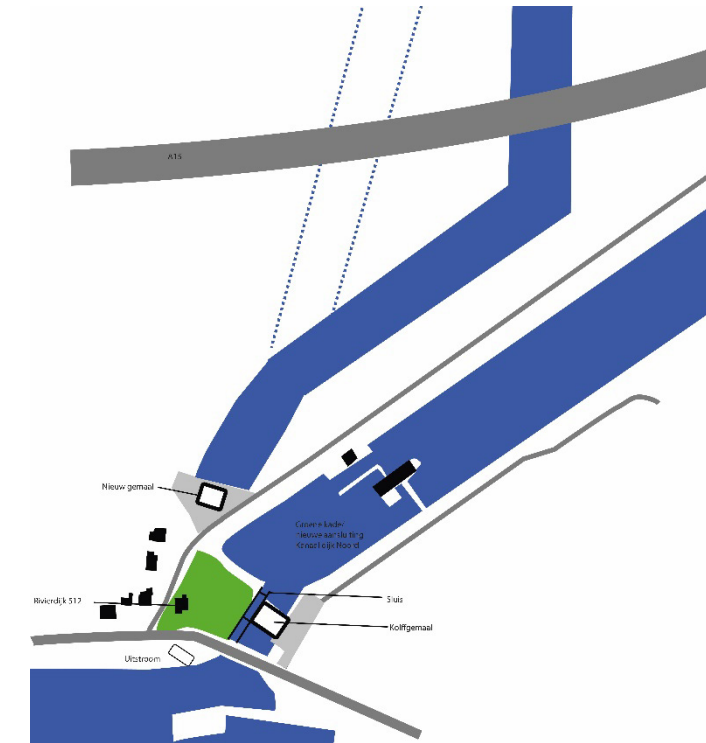
Reflectie lange variant

observatie

behoud huidige ensemble kwaliteiten
Voldoende afstand kleinschalige binnendijkse wereld
Relatie boezem-rivier onduidelijk

conclusie

Vraagt heldere tracering en landschappelijke inpassing, aansluitend op positie gemaal.

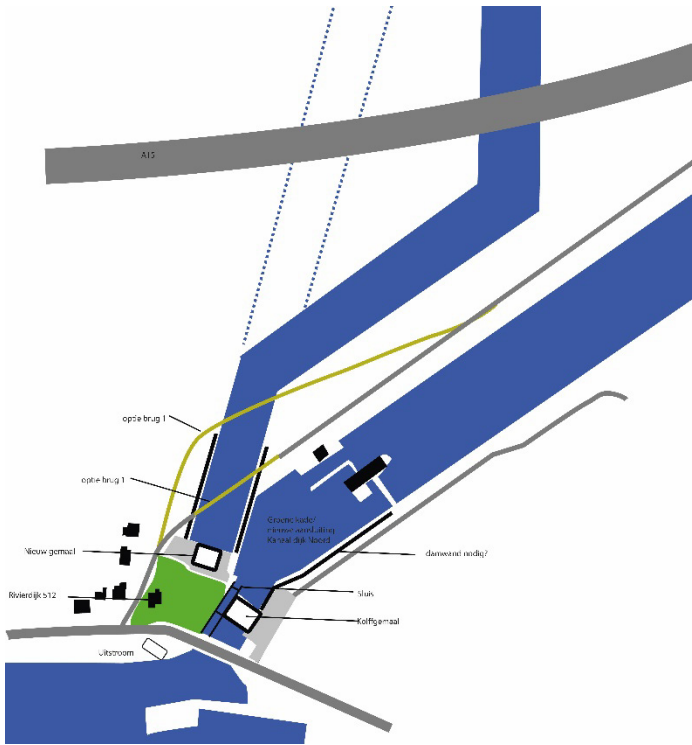
Reflectie middelvariant

observatie

behoud huidige ensemble kwaliteiten
Onvoldoende afstand kleinschalige binnendijkse wereld
Relatie boezem-rivier onduidelijk

conclusie

Vraagt heldere tracering en landschappelijke inpassing, aansluitend op positie gemaal (geen knik), vraagtekens aantasting kleinschalig woonmilieu.

Reflectie korte variant

observatie

Grote impact op huidige ensemblekwaliteiten
Voldoende afstand kleinschalige binnendijkse wereld (linten)
Relatie boezem-rivier duidelijker/ watersysteem overwaard/ Linge minder duidelijk

conclusie

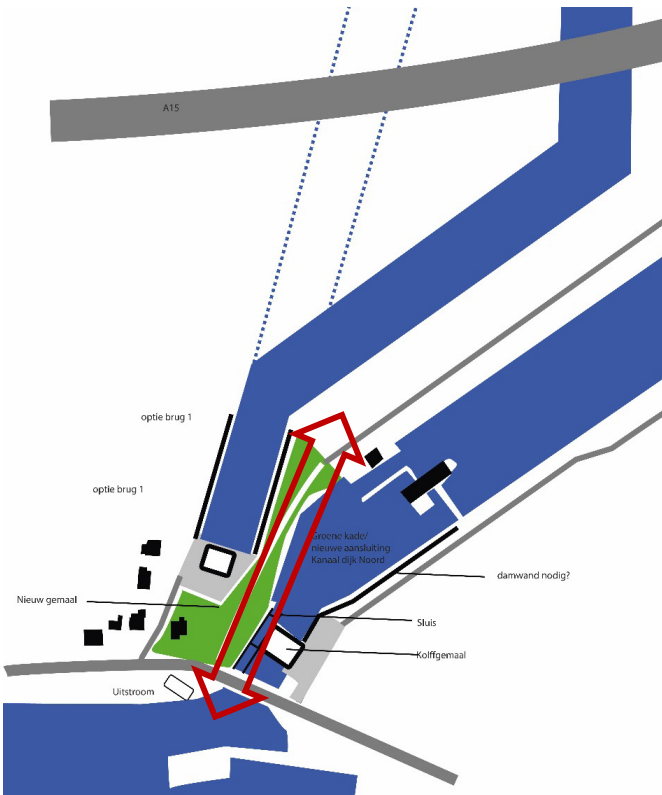
Nieuwe ruimtelijk benadering gewenst: nieuwe kwaliteiten vervangen kwaliteiten huidig ensemble, herdefiniëring van het ensemble

Eerste optimalisatie schematisch schetsen gemaal - kort

Optimalisatie 1

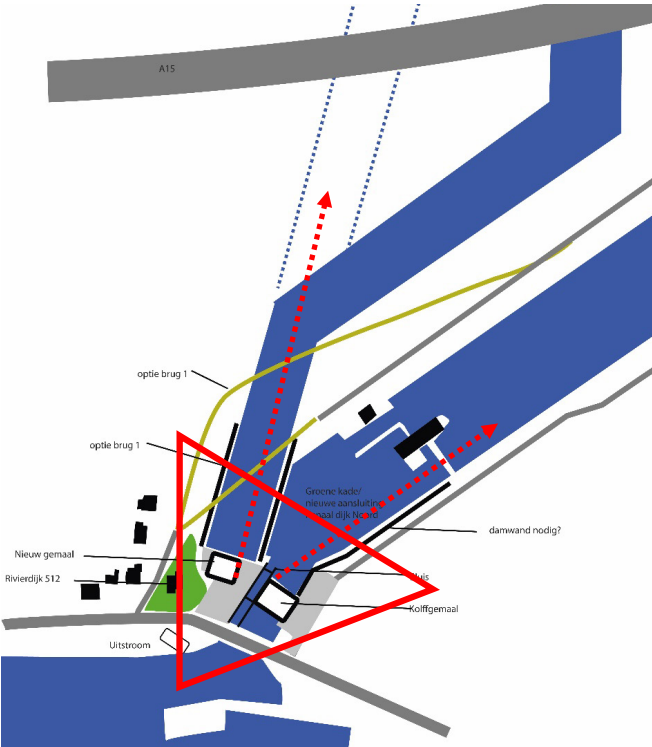
Groene scheiding tussen de twee watersystemen

- Duidelijk leesbaar onderscheid watersystemen
- Verplaatsen Kanaal Dijk Noord tussen gemaal en sluis

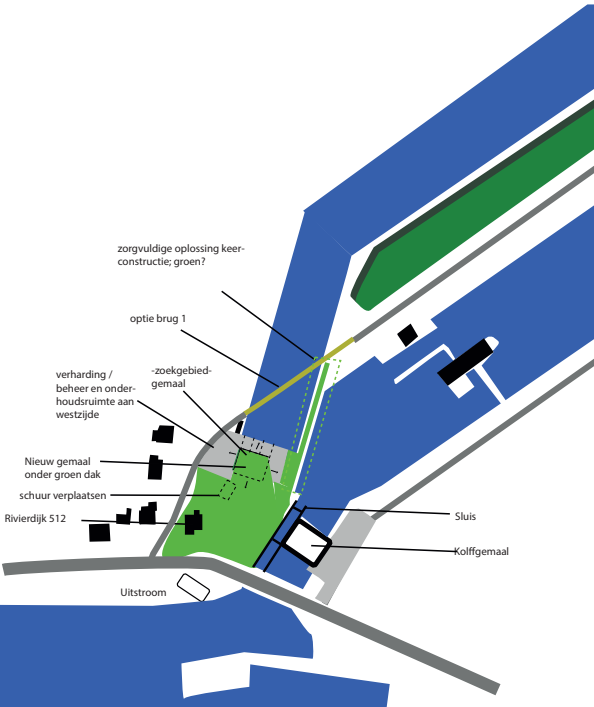
Optimalisatie 2: nieuwe kop

- Nieuw gemaal en Koffgemaal vormen samen een nieuw ensemble, rond een centrale ruimte aan de dijk
- Stoomgemaal 'beëindigd' Steenenhoek
- Buitenste kades boezem en kanaal Steenenhoek vormen grens nieuw ensemble
- (Groene) hartlijn tussen beide boezems als verbinding ipv scheiding, route, belevingsplek
- Vanaf centraal punt zicht over beide kanalen
- 'verborgen verleden zichtbaar maken > waaiersluis'

Optimalisatie 3: dijkgemaal

- Koffgemaal, sluiswachterswoning en Stoomgemaal blijven markante oriëntatiepunten. De kenmerkende groene en waterrijke ruimtes tussen deze gebouwen blijven bewaard en worden versterkt. Zichtlijnen op het achterland en de twee boezemsystemen worden versterkt.
- Het nieuwe gemaal wordt als landschapselement aan het ensemble toegevoegd.
- Het groene maaiveld tussen sluiswachterswoning en Koffgemaal loopt vanaf de rivierdijk op over het gemaal

Inzichten uit ontwerp onderzoek

Het ontwerp onderzoek heeft tot verschillende inzichten geleid. In gesprek met ingenieurs en ontwerpers zijn randvoorwaarden en wensen opgehaald voor de ligging van het gemaal en het tracé. In een serie werkateliers met overheden, bewoners en belangenpartijen zijn reacties opgehaald over de mogelijke landschappelijke richtingen en inpassing van het gemaal en boezem. Hieronder zijn de hoofdlijnen van de inzichten uit het ontwerp onderzoek beschreven.

Conclusies ruimtelijke kwaliteit en techniek

- De impact van de boezem in dit landschap is groot, maar brengt ook potenties mee voor ontwikkeling.
- Een landschappelijke koers mag geen afbreuk doen aan de noodzaak voor een robuust watersysteem.
- Er dient synergie te zijn tussen de technische oplossing en de landschappelijke/ omgevingsopgave.
- Deelgebieden kunnen verschillende landschappelijke koersen hebben.
- Hierbij dient een balans gevonden te worden; hoe kan samenhang geborgd worden als deelgebieden verschillend ontwikkeld worden? Wat is de rol van de nieuwe boezem hierbij?
- De aanleg van de nieuwe boezem is niet bedoeld om het landschap te transformeren maar kan aanknopingspunten bieden voor eventuele toekomstige ontwikkelingen.

De landschappelijke inzichten uit het ontwerp onderzoek zijn in de kaart hiernaast weergegeven.

